

Василь Каплінський, **Роман Тетерук**. Фундаментальні педагогічні знання як ресурс ефективного професійного впливу в сучасному освітньому інноваційному просторі. *Майбутнє медичної освіти: інновації, симуляційні технології та розвиток професійних компетенцій*. 25.11.2025р. Зб. матер. наук.-метод. семінару регіонального методичного об'єднання викладачів терапевтичних дисциплін. Вінниця, 2025. С.5-11.

УДК 378.147.091.33:004(430)

Василь Каплінський,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки і освітнього менеджменту
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-0829-1079
vasuliukaplinskiy@gmail.com

Роман Тетерук,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0009-0000-3463-1829
fukidit486@gmail.com

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ЗНАННЯ ЯК РЕСУРС ЕФЕКТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ВПЛИВУ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У концептуальних положеннях «Стратегії розвитку педагогічної освіти в Україні» наголошується на тому, що умовою досягнення цілей її розвитку є, з одного боку, розумна інтеграція її змісту, з іншого, – інноваційність. Остання, як результат відкритості освіти до вдосконалення, пов'язана з адекватністю змісту потребам особистості майбутнього фахівця [7, с. 13].

У сучасних умовах співіснування двох стратегій організації освітнього процесу, традиційної та інноваційної, перша може забезпечувати успішні результати, якщо вона постійно вдосконалюється та оновлюється. Інноваційні форми притаманні особливі способи діяльності, що виходять за межі традиційних, оскільки передбачають зміни в напрямку пристосування вже

відомого до нових умов або створення нового. Розглядаючи це питання, слід наголосити на важливій ролі у процесі професійного становлення саме інноваційного чинника, що спрямовує його в сучасне русло і не дозволяє відставати від суспільних процесів.

За нашим переконанням, найбільш сприятливі умови, що забезпечують результативність професійного становлення майбутнього професіонала, виникають в ситуаціях його включення в інноваційні освітні процеси, оскільки вони вимагають гнучкого реагування на мінливі потреби і запити, прийняття самостійних рішень, осмислений вибір способів професійної діяльності з широкого спектру альтернатив.

Пошукова діяльність має бути спрямована лише на прогресивні інновації, які відкривають нові можливості в розвитку студентів і не завдають шкоди. Саме такого принципу ми дотримуємось у застосуванні педагогічних відеофрагментів з метою інтегрування теоретичної і практичної складових професійного становлення.

Спостереження свідчать, що для студентів часто теорія існує сама по собі, а практика ніби знаходиться поза теорією, тому наукові положення сприймаються як щось абстрактне, відірване від життя. У зв'язку з цим важливо знайти ті засоби, завдяки яким відбувається інтеграція теоретичної та практичної складових, їх синтез. Цю проблему образно описав німецький поет і філософ Й. Гете: «Теорія, мій друже, сіра вся. Лиш дерево життя барвисто зеленіє».

Вважаємо, що знання з педагогіки потрібні викладачу не лише як сукупність принципів, способів, правил, а як *засіб* успішного розв'язання тих ситуацій (часто непередбачених), які постійно виникають в освітньому процесі та потребують педагогічно доцільного підходу до їх вирішення.

Практична спрямованість освітнього процесу має своє продовження і на державній атестації, яка виходить за межі традиційних підходів до її організації та проведення. Її інноваційність у тому, що практичне екзаменаційне завдання передбачає аналіз живої ситуації, що демонструється на екрані окремо для

кожного відповідаючого студента. Причому відеофрагменти не повторюються (їхня кількість значно перевищує кількість студентів). Їх відбір відбувається за такими критеріями: 1) відповідність програмному змісту державної атестації; 2) професійна спрямованість; 3) проблемність; 4) можливість застосування теоретичних положень при аналізі та розв'язанні; 5) лаконічність (максимум 2-3 хв.).

Відображаючи живий освітній процес, відеоситуації допомагають перевіряти вміння застосовувати набуті теоретичні знання в практичній діяльності. Аналіз явищ, що демонструються на екрані, здійснюється поетапно за певною логікою: а) спершу студент визначає відображену в ситуації проблему; б) актуалізує теоретичні знання, необхідні для її розв'язання; в) пропонує педагогічно доцільні шляхи розв'язання проблеми.

Таким чином, викладені особливості авторської технології застосування відеофрагментів, що розвивають як інтелектуальну, так мотиваційно-ціннісну сферу студента, сприяє переходу змісту педагогічних дисциплін у внутрішній план особистості майбутнього педагога, викликаючи післядію і стаючи керівництвом успішної самостійної практичної діяльності. Це забезпечує результативність формування загальнопедагогічної компетентності і процесу професійного становлення.

Література

1. Ольга Акімова, Василь Каплінський, Микита Сапогов. Особливості використання Smart-технології у підготовці магістрантів в університетах зарубіжних країн. Педевтологія. Том 1. № 2 (2023). С. 15-24.
2. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Вінницька область: Колективна монографія/ редкол.: Лазаренко Н. І. (голова) [та ін.], упоряд. Т.Р. Кароева ; НАПН України, Асоціація ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищої освіти; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021.— 408 с.
3. Інна Асаулюк, Василь Каплінський, Роман Тетерук. Розвиток педагогічної майстерності як важливий напрямок загальнопедагогічної підготовки і становлення майбутнього вчителя фізичної культури. Наукове періодичне видання «UKRAIŃSKAPOLONISTYKA». Вип. 23, 2025 р. С.160-167. DOI: 10.35433/2220-4555.23.2025.ped-1

4. Каплінський В. В. Післядія як показник ефективності навчально-виховного процесу. Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. 2009. Вип. 28. С. 99 – 108.
5. Каплінський В. В. Різновиди педагогічних ситуацій та їх використання на заняттях з дисциплін педагогічного циклу. Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. 2002. Вип. 6. Ч. 2. С. 177 – 180.
6. Каплінський В. В. Інтегрування теоретичної та практичної складових професійного становлення майбутніх учителів шляхом їх залучення до аналізу педагогічних відеофрагментів. Проблеми освіти: збірник наукових праць / Інститут модернізації змісту освіти МОН України. 2018. Вип. 88 (частина 1). С. 204 – 213.
7. Стратегія розвитку педагогічної освіти в Україні: концептуальні положення / за наук. ред. Л. Б. Лук'янової; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ: ТОВ «ДКС-Центр», 2016. 43 с.
8. Oksana V. Klochko, Vasyl M. Fedorets, Oleksandr V. Mudrak, Tamara S. Troitska and Vasyl V. Kaplinskyi. Modeling of ecophobic tendencies of consciousness of higher education students. SHS Web Conf., 142 (2022) 03006 DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202214203006>
9. Тетерук Р. О., Каплінський В. В., Пінаєва О. Ю. Теоретичні і методичні основи загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів України в кінці ХХ – на початку ХХІ століть. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2024. Випуск 77. С.65-72 <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-77-65-71>
10. Тетерук Р. О., Каплінський В. В., Пінаєва О. Ю. Теоретичні і методичні основи загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів України в кінці ХХ – на початку ХХІ століть. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2024. Випуск 77. С.65-72.
11. Фрицюк В. А., Каплінський В. В., Фрицюк В. М. Професійний саморозвиток педагога в умовах євроінтеграції. *Інтеграція і європейський освітній простір: діалог зі стейкхолдерами* / За ред. : Акімова О. В., Фрицюк В. А. Вінниця: ТОВ «Друк», 2022. С.322-335.
12. Яблоков С.В., Каплінський В.В., Тетерук Р.О. Загальнокультурна компетентність майбутнього учителя як складова його педагогічної культури. *Особистісно-професійний розвиток майбутніх фахівців: діалог зі стейкхолдерами: монографія* / Упорядники: Акімова О.В., Фрицюк В. А. Вінниця: ТОВ «Друк», 2021. С. 370 – 387.